

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Споживчі настрої відреагували на політичні зміни

Від жовтня до грудня 2004 року індекс споживчих настроїв (ІСН) не зазнав статистично значущих змін і в грудні становив 100,1. Водночас суттєво погіршилися економічні очікування мешканців Східного регіону, тоді як ІСН на Заході сягнув рекордно високого значення. Опитування зафіксувало зменшення схильності до споживання на тлі поліпшення економічних очікувань. Поліпшення зазнали настрої селян і громадян з доходами, нижчими за середні

У грудні 2004 року індекс споживчих настроїв (ІСН) в Україні становив 100,1. Це свідчить про те, що порівняно з попереднім заміром у жовтні 2004 року індекс не зазнав статистично значущих змін. Таке значення, близьке до 100, вказує на те, що зараз частка оптимістично налаштованих споживачів приблизно дорівнює частці песимістів. Проти попереднього опитування поліпшилися економічні очікування громадян: індекс економічних очікувань (ІЕО) від жовтня до грудня збільшився на 2,4 пункту до 101,4. Водночас індекс поточного становища (ІПС) зменшився на 3,9 пункту до 98,3.

Зменшення ІПС пов'язано зі зниженням індексу схильності до споживання, який упродовж зазначеного періоду зменшився на 12,2 пункту до 93,6. Цей індекс свідчить про готовність споживачів купувати товари тривалого вжитку. Утім, зменшення індексу схильності до споживання вказує радше на стабілізацію цього показника, аніж на його погіршення. Зокрема грудневий індекс схильності до споживання майже дорівнює індексу, зафіксованому в березні 2004 року. Зниження схильності до

споживання є, очевидно, наслідком більшої передбачуваності політичної ситуації в грудні порівняно із жовтнем, менших інфляційних очікувань, а також зменшення побоювань щодо можливої девальвації національної валюти.

Разом з економічними поліпшилися очікування громадян України щодо інфляції та безробіття. Індекс інфляційних очікувань від жовтня до грудня зменшився на 2,5 пункту до 180, а індекс очікуваної динаміки безробіття (ІОДБ) – на 8,9 пункту до 107,3. ІОДБ опустився до рекордно низького значення за всю історію дослідження індексу в Україні.

Економічні очікування поліпшилися в усіх регіонах України, окрім Південного та Східного. Зокрема ІЕО у Східному регіоні впродовж двох місяців зменшився на 14,8 пункту до 80,8. Особливо песимістичні короткострокові очікування мешканців цього регіону: відповідний індекс від жовтня до грудня знизився на 21,7 пункту до 69,5. Такі низькі значення цього індексу на Сході раніше спостерігалися лише наприкінці 2000 та на початку 2001 року. Утім, ІПС у цьому регіоні знизився на 2,9 пункту до 101,8. Це вказує на те, що більшість мешканців позитивно оцінюють поточну ситуацію. Погіршення економічних очікувань у цих регіонах є, очевидно, наслідком невиправданих політичних сподівань більшості громадян щодо результатів президентських виборів у країні.

ІСН та ІЕО, обчислені для Західного регіону країни, сягнули рекордно високих значень за всю історію дослідження індексу. ІСН збільшився на 16,7 пункту, а ІЕО – на 25,5. Різниця споживчих настроїв у різних регіонах вказує на високу чутливість споживчих настроїв українців до політичних змін, а також на залежність

економічних очікувань громадян від їхніх політичних орієнтацій і сподівань. Утім, незважаючи на високу регіональну розбіжність, споживчі настрої в середньому в країні в цілому не змінилися.

Опитування зафіксувало суттєве поліпшення споживчих настроїв на селі, де ІСН сягнув нового рекордного 97,1 пункту, що на 6 пунктів більше, ніж у жовтні. ІСН, обчислений для великих міст, у грудні майже дорівнював індексові, обчисленому для сільської місцевості.

Уперше з червня 2003 року ІСН, обчислений для великих міст, менший за 100 пунктів, що вказує на переважання песимістичних настроїв мешканців. Погіршення настроїв у великих містах пов'язано зі зростанням песимістичних економічних очікувань на Сході країни, де саме сконцентровано більшість великих міст.

Настрої споживачів із доходами, нижчими за середні, також поліпшилися. У жовтні–грудні відповідний ІСН збільшився на 4,5 пункту до 92,3. ІСН групи споживачів із середніми доходами зменшився на 1,7 пункту до 96,7. Головний чинник зниження ІСН – зменшення схильності до споживання: відповідний індекс знизився на 13,6 до 91,1. ■

“Споживчі настрої” є спільним проектом МЦПД і GfK–USM – однієї з провідних компаній, що здійснює дослідження українського ринку. За додатковою інформацією щодо дослідження очікувань українських домогосподарств звертайтеся, будь ласка, до Євгенії Ахтирко за телефоном (044) 236-1292 або електронною поштою: eakhtyrko@icps.kiev.ua.

Якщо ви хочете передплатити бюлетень “Споживчі настрої” з докладним аналізом динаміки індексу споживчих настроїв, будь ласка, звертайтеся до Андрія Старинського за телефоном: (044) 236-5464 або електронною поштою: marketing@icps.kiev.ua. Ви також можете оформити замовлення на отримання публікацій через веб-сайт Центру: <http://www.icps.kiev.ua/subscribe/>

Значення індексів

Індекс споживчих настроїв (ІСН)	100,1 -0,1
Індекс поточного становища (ІПС)	98,3 -3,9
Індекс економічних очікувань (ІЕО)	101,4 +2,4
Індекс очікуваної динаміки безробіття (ІОДБ)	107,3 -8,9
Індекс інфляційних очікувань (ІІО)	180,0 -2,5

Джерела: GfK–USM, МЦПД

Видано посібник з публічної політики для громадських організацій

МЦПД та УЦЕПД ім. О. Разумкова презентують посібник "Засади публічної політики для громадських організацій", який містить практичні поради для громадських організацій щодо організації та виконання робіт у проектах публічної політики. У посібнику описано процедури та формати проведення аналітичних і соціологічних досліджень та консультацій із зацікавленими сторонами, наведено вимоги і рекомендації щодо організації робіт у проектах. Посібник також буде корисним представникам органів влади, які залучають громадськість до ухвалення рішень. Публікацію можна безплатно отримати в МЦПД

Чим зумовлена поява посібника

Ключовими компонентами розроблення та ухвалення рішень у демократичній системі державних і місцевих органів влади є обговорення проблем, розгляд альтернативних варіантів дій, оцінка наслідків від їх реалізації з усіма зацікавленими сторонами (мешканцями міст, громадськими організаціями, представниками бізнесу) та здійснення громадської експертизи й контролю за виконанням рішень органів влади. У процесах публічної політики неабияку вагу мають громадські організації та аналітичні центри, що забезпечують осіб, які ухвалюють рішення, незалежними дослідженнями, аналізом і рекомендаціями із широкого кола питань.

За останні роки в Україні з'явилися недержавні інститути, які володіють навиками аналізу політики та мають досвід співпраці з органами влади. Однак нині більшість громадських організацій та аналітичних центрів, особливо в регіонах, не мають спроможності ефективно впливати на процеси ухвалення рішень через брак вмінь, стандартів і форматів роботи. З огляду на це виникає необхідність підвищення інституційної спроможності громадських організацій до виконання робіт у сфері публічної політики на всіх етапах формування та ухвалення суспільно значущих рішень.

Чим буде корисний посібник

Посібник "Засади публічної політики для громадських організацій" надає практичні поради щодо участі в процесі суспільних змін через організацію та виконання робіт у проектах з публічної політики. Зокрема посібник може допомогти вдосконалити навик та вміння підготовки аналітичних документів і проведення консультацій із зацікавленими сторонами, здобути нові знання та інструменти для ефективної взаємодії з учасниками процесів ухвалення рішень та організації публічного діалогу з актуальних питань місцевого/ регіонального розвитку.

Цей посібник може бути корисним для:

- представників громадських організацій, хто виконує або збирається виконувати проекти у сфері публічної політики й потребує знань і вмінь щодо їх розроблення та виконання;
- експертів, які розробляють і виконують проекти й програми з публічної політики в різноманітних фондах або організаціях;
- представників місцевих і державних органів влади, які провадять аналітичні дослідження та організовують консультації з громадськістю.

Чим відрізняється цей посібник

У посібнику не розглядаються теоретичні питання, а наголошено на процедурах і форматах проведення досліджень та організації робіт у сфері публічної політики. Основну увагу зосереджено на питаннях особливостей застосування публічної політики на пострадянському просторі та визначення й технічного забезпечення вмінь (процедури, стандарти, шаблони, зразки), потрібних громадським організаціям для робіт у сфері публічної політики.

Однак щоб мати якнайбільше користі від посібника, можна ознайомитися з іншими книгами. Видавництво "Основи" видало переклади кількох книжок і навчальних посібників з питань аналізу та розроблення державної політики, з яких можна почерпнути ґрунтовні теоретичні знання:

- Браун, Пол. Посібник з аналізу державної політики.
- Веймер Д. Л., Вайнінг А.Р. Аналіз політики: концепції і практика.
- Пал, Леслі А. Аналіз державної політики.

Недавно також здійснено переклад посібника для радників з державної політики у Центральній та Східній Європі "Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики" (автори Ейонг Янг і Ліза Куїнн), в якому висвітлено

теоретичні та методичні положення підготовки аналітичних документів з аналізу політики.

Структура посібника

Посібник складається із семи частин. У першій розкрито суть публічної політики та її роль у суспільній трансформації посттоталітарних країн. У другій проаналізовано співвідношення понять "публічна політика", "стратегічне планування" та "управління змінами". Третя й четверта частини містять опис процедур і форматів проведення аналітичних і соціологічних досліджень. У п'ятій наведено рекомендації щодо підготовки та проведення консультацій із зацікавленими сторонами під час виконання робіт у сфері публічної політики. Шоста частина містить практичні поради з організації робіт у проектах з публічної політики. В останній частині посібника наведено основні вимоги та поради з розвитку та передачі вмінь з публічної політики іншим організаціям.

Посібник узагальнює практичний досвід

Посібник розроблено в рамках проекту "Розвиток спроможності регіональних центрів у сфері політики на місцевому рівні", виконаного МЦПД та УЦЕПД ім. О. Разумкова 2003–2004 року за фінансової підтримки Міжнародного фонду "Відродження", і в основному спирається на досвід і матеріали проекту.

У рамках цього проекту проведено навчання представників шести регіональних громадських організацій з організації робіт і використання методів публічної політики. МЦПД та УЦЕПД передали громадським організаціям формати й стандарти процедур підготовки дослідження з аналізу політики, проведення соціологічного опитування та публічних консультацій. Громадські організації в кожному з міст реалізації проекту провели соціологічні й аналітичні дослідження з обраних проблемних питань місцевого розвитку та серію консультацій і публічних обговорень. ■

Безплатну друковану копію посібника можна отримати у МЦПД. Звертайтеся, будь ласка, до Володимира Гната за телефоном (044) 236-4116 або електронною поштою: vhnat@icps.kiev.ua. Електронна копія посібника доступна за адресою: <http://www.icps.kiev.ua/library.html?17>.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua, тел.: (044) 236-5464, факс: (044) 236-4668. Архів **вісника центру** зберігається за адресою: <http://visnyk.icps.kiev.ua/>
Редактор **вісника центру** Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua), тел.: (044) 236-4477. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.